

jajo selišča na desetletne obroke po 5—10 gold. oralo. Tedaj se sme računati poprečna cena 5—7 gold. oralo ali selišče s 112 orali stane poprek 560 do 800 gold.

Severo-amerikanske združene države so prodale l. 1875. selišč 3·2 milijonov oralov, leta 1877. pa 5·2 milijonov oralov, leta 1878. pa se je prodalo celó 14 milijonov oralov omenjenih selišč, nastalo tedaj 125.000 novih krepkih kmetij, katere imajo uže sedaj v 32 državah severo-amerikanskih združenih držav posebno varstvo, in to tako, da po takih kmetijah in njenem inventarju (živina, orodje in stroji) ne sme seči noben upnik.

Za šole se odmeri v vsakem novem krogu, ki 16.128 oralov obsega, 448 oralov, kateri so nedotakljiva šolska zaloga; in leta 1876. se je uže zračunalo, da so za šole odmerjeni tam prostori bili tako veliki, kakor vsa Angleska (Velika Britanija).

Osnova ameriškanskih kmetij, obdelovanje polja sploh s stroji, in druge okoliščine, ki poljskim pridelkom odpirajo pot na trg, nam bodo pokazale, kako velikansko napreduje ameriškansko poljedelstvo.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Poziv!

Slovensko slovstvo v obče napreduje, in tudi šolska literatura po Slovenskem ne zaostaja. A slovensko šolstvo zasluži danes še večje pozornosti, treba bo tedaj na tem polji še z večimi koraki napredovati. V pospeh narodnega našega slovstva in v pomnožitev slovenskega pedagogičnega slovenstva nameravajo podpisani s tem nekoliko pripomoči, da so se odločili, izdati leto za letom pod naslovom

„Pedagogični letnik“

knjigo, katera bode na kacijh 200 stranéh velike osmerke prinašala raznovrstnega šolskega blaga.

Teoretični del bode obsegal temeljite spise iz šolskega in učiteljskega življenja sploh, razprave o raznih važnih šolskih in učiteljskih vprašanjih, razmotrovanja pedagogičnih in didaktičnih načel. Praktični del bode pa zadrževal izborne članke o splošni in posebni metodiki, razpravljaj obravnavanja o vseh predmetih sedanje ljudske šole, nekoliko z ozirom na predpisane učne načrte, največ pa na podlogi pridobljenih skušenj, lastnih in drugih. Sploh naj bi nam učiteljem „Pedagogični letnik“, ki utegne v dodatku imeti poleg šolskih migljejev in naznanil tudi imenik vseh slovenskih učiteljev in šol z dotičnimi plačami, sčasoma nadomestoval slovensko pedagogiko in metodiko, katero tako težko pogrešamo.

Da pa ta svoj sklep izpeljemo, potrebujemo obilne podpore. Zato si dovoljujemo vabiti vse p. n. učiteljsvo in šolske prijatelje po vsem Slovenskem v obilno naročevanje in sodelovanje. Naročnina stane 1 gold. (kasneje bode cena knjigi večja) in naj se blagovoli pošiljati do 1. aprila 1882. g. Božidarju Valenti, nadučitelju v Krškem.

Šolski pisatelji pa naj izvolijo svoje izvirne izdelke (prevodi se ne bodo sprejemali) poslati do 1. junija 1882. g. Iv. Lapajne-tu, ravnatelju meščanske šole v Krškem.

Čisti dohodek pri razprodaji te knjige, ki izide v bodočih velikih počitnicah, se bode razdelil med

pisatelje, zaradi tega se bode poslana tvarina natanko pretresovala in skrbo izbirala.

V Krškem 1. decembra 1881.

J. Bezljaj,
meščanski učitelj.

Fr. Jamšek,
nadučitelj v Rajhenburgu
na Štajarskem.

J. Lapajne,
šolski ravnatelj.

J. Ravnikar,
ljudski učitelj.

B. Valenta, nadučitelj.

Ozir po domovini.

Kostanjevica na Dolenjskem.

Zgodovinska črtica; spisal J. L.

(Konec.)

V mestni kroniki se za Valvazorjevih dni vedno toži o nesrečah, ki so leto na leto mesto zadevale, zdaj slaba letina in dragina, zdaj požar in povodenj, zdaj zopet vkvartiranje vojaščine ali napad uskokov iz bližnjih Gorjancev. Na priliko:

Leta 1662. je bila sila huda zima, da je skoraj vsa setev zmrznila, poleti je pa toča na polji in v vinogradih vse potolkla.

Leta 1663. (17. dne aprila) je pogorelo 38 hiš s komunom (Komaun, občinska hiša) in s cerkvijo sv. Nikolaja vred.

Leta 1664. je bila dragina.

Leta 1666. velika suša, da si je meščanstvo žito iz daljnih krajev dovaževati moralo.

Leta 1666. je bilo zaradi letne suše in jesenskega mraza zeló slabo vino.

Leta 1671. se je pridelalo tako malo žita, da so ubogi ljudje od lakote mrli.

Leta 1674. je hudobnež mesto zažgal, da je 17 meščanskih hiš zgorelo in se nad 2000 gold. kvare učinilo.

Leta 1675. je bila zopet slaba žitna in vinska letina, da so ljudje skoraj od glada mrli.

Leta 1681. je bila velika povodenj, da je voda meščanom pri oknih vèn in noter tekla, mnogo živine potopila, in narastla Krka na polji obilo kvare napravila.

Leta 1684. je v mestu mnogo živine pocepalo.

Zatorej se nikakor ni čuditi, če je mesto v 18. stoletju tako opešalo, da so se mu še njegove mestne pravice odvzeti hotele. Leta 1757. je takratna deželna vlada, tako imenovana c. kr. reprezentacija, predlagala pri dvoru, da bi se Kostanjevici in drugim „slabim“ mestom pravice odvzele, mesta prodala in da bi prosti meščani postali navadni podložniki (kakor graščinski kmetje). Cesarski odlok od 24. dne septembra istega leta je pa ta originalni predlog zavrnil, rekoč, „da je mnogo na tem za občno dobro, da se ohranijo mesta deželnega kneza“. „Ako mesto Kostanjevica“ — tako dalje slôve odlok — „ne more svojih pravic nasproti zatiškemu samostanu braniti, bodi si, da je prenevedno, preponižno ali nesposobno, naj pa reprezentacija (deželna vlada) postavi komisijo, ki bode to stvar poravnala, in mestu naj se dá zagovornik (fiscus), ki bode njegove pravice zastopal“*)

Za vlade cesarja Jožefa II. je bilo (leta 1780.) na Kranjskem še 15 samostanov. Od teh je bilo od leta 1786. razpuščenih 11. Ta vsoda je bila z dekretom 3. dne januarija 1786. l. zadela tudi kostanjevški samostan. Čista imovina tega razpuščenega samostana je znašala 168.758 gold., kar je porabila vlada (kakor tudi imetje družih razpuščenih samostanov) v ustanovitev re-

*) Dimitz iz vicedomskega arhiva.